

contemplerur; ejus adhuc apud nos manent scripta, ejusque habemus exempla; scripta ejus frequenter et reverenter legamus; ejus vero exempla pro viribus imitemur. Quod si hunc pastorem jam non audiamus prædicantem, habemus pastores nostros, quorum ore Joannes adhuc concionatur, illos audiamus et quæ dicunt, perficiamus: *quæ dicunt vobis, facite*. Ut autem ea adimplere valeamus, Joannem invocemus et ad ejus patrocinium confugiamus. Asserebat sancta Elisabeth Hungariæ regina, se omnia impetrasse quæ per sancti Joannis intercessionem a Deo petierat. Scimus etiam sanctum Petrum, licet apostolorum principem, mediante Joanne, investigasse quis Christum traditurus esset. Heu! inquit sanctus Petrus Damiani, si sanctus Joannes ab apostolis invocatur, quanto magis a nobis ejus implorandum est patrocinium: *qui advocatus factus est summis, quam humiliter implorandus est a minimis!* Ferventer ejus auxilium imploremus; oremus autem in primis eum ut a Deo nobis obtineat gratiam, qua illi placere et vitam æternam assequi possimus. Amen.

DE SANCTIS INNOCENTIBUS.

CONCIO PRIMA.

Occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem et in omnibus finibus ejus a bimatu et infra (Matth. 2).

Cum hodie Bethlehemiticum solum mente revolvo, mihi videri videor portentosam carnificinam, in qua undique efferati spectantur carnifices, qui trucidant et mactant; et in qua undique innocentes videntur victimæ, quæ ferali Herodis ambitioni sacrificantur. Hæ victimæ sunt innumeri pueri, ad summum biennales; carnifices vero sunt ab Herode missi satellites, qui,

ut iniquo huic regi obtemperarent, domos, vicos et plateas circumveant, undequaque mactantes pueros: *mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem et in omnibus finibus ejus, a bimatu et infra*. Ob tam crudele spectaculum ubique luctus, ubique clamor auditur; lacrymantur, clamant et ita vociferantur matres, ut earum gemitus caelos penetraverint, earumque clamores in Rama longe a Bethlehem distante auditi sint: *vox in Rama audita est, ploratus et ululatus multus*. Hæc est famosa et lamentabilis tragœdia, quam nobis hodie sancta proponit Ecclesia, quæ tam luctuosi spectaculi haud immemor adhuc quasi ingemiscit, dum aliqua gaudii cantica in aliis solemnitatibus recitari solita ab hodierno officio subtrahi præcipit. Hæc est pia Mater, quæ filios suos luget; lugeamus et nos cum illa et tam horrendam contemplerur tragœdiam. Ave.

Tria personarum genera in tragœdia Bethlehemitica intueor, Herodem scilicet, satellites et pueros; Herodem, qui lethalem adversus infantes sententiam dicit; satellites, qui eam executioni mandant, et pueros, qui eam subeunt. *Herodes* sententiam suam justam et in æquitate fundatam sibi animo fingit; *satellites* se nimis sævire minime credunt in pueros, quos ut regis sui hostes inspiciunt; *pueri* vero, qui morti addicuntur, a matribus et ab aliis eorum cruciamenta spectantibus, miseri et infelicissimi censentur. Si vero de his probe judicemus, judex iniquus est Herodes, crudeles nimium sunt satellites et felices supra modum censendi pueri. *Iniquus est Herodes*, qui ut Christum interimat, tot infantes ad mortem damnat; *crudeles sunt satellites*, qui sanguinem innocentem inaudita ferocitate effundunt; *felices sunt pueri*, qui pro Christo morientes, martyrii gloriam et coronam obtinent. Videamus ergo in illa tragœdia injustitiam, crudelitatem et felicitatem: 1. injustitiam Herodis; 2. crudelitatem satellitum; 3. felicitatem puerorum.

I PARS.

Herodis injustitia.

Semper et in omnibus crudelis et injustus fuit Herodes, qui æquitatem odio habuit et iniquitatem dilexit: *Herodæ odiosa est æquitas, iniquitas semper est amica* (Chrysol. serm. 152). Ejus autem injustitia in strage Innocentium fuit maxima respectu Christi, puerorum et matrum: 1. *respectu Christi*, quem interficere expetiit; 2. *respectu puerorum*, quos ad mortem damnavit; 3. *respectu matrum*, quarum filios rapuit.

1. Ut ad Christi internecionem pertingeret, innocentes pueros morti adjudicavit Herodes: *si parvulos interficiat, Jesum sibi videtur interficere, quod utique facere sine cessatione molitur* (S. Leo ser. 2 de *Epiph.*). Unica impij illius regis intentio, unicuique ejus votum erat Christum occidere; et ideo tot infantes trucidare præcepit, ut Christus simul cum aliis interficeretur et necem subiret: *tot infantes, ut ad Christum perveniret, occidit* (S. Aug. tr. 115 in *Jo.*). Hæc Herodis iniqua et perversa fuit intentio; quæ ut melius concipiatur, sciendum, quod scelestus ille princeps cæca ambitione et immensa cupiditate servandi, augendique regni Judææ angerebatur: quocirca certior factus, verum Messiam natum esse in Bethlehém, illum venisse credit, ut ipsi sceptrum auferret et Judææ regno potiretur, propterea eum interficere statuit; ignorans vero ex qua domo et familia Bethlehemitica originem duceret, omnes infantes, qui erant in Bethlehém et finibus ejus, occidi imperavit, ut simul cum aliis occideretur Christus: *tot infantes, ut ad Christum perveniret, occidit*. In hac autem Herodis opinione et sententia gravem hujus principis errorem et infandam injustitiam conspicio; errat Herodes, cum opinatur Christum, qui regna dat cœlestia, in hunc mundum venisse, ut terrenum ejus regnum eriperet: ut enim ait Augustinus, *Christus non venerat, ut regnum terrestræ præcipere*.

sed ut cœlestæ donaret (ser. 9 de *Sanct.*). Maximo ergo in errore versabatur Herodes; consequenter maxima ejus fuit injustitia respectu Christi, quem occidere statuit: ipse enim divinum hunc infantem omnis innocentiae et sanctitatis authorem, creatorem suum et benefactorem suum, nullo servato juris ordine, imo et contra omnes jus ad mortem quærit et occidere decernit. O qualem et quantam impij hujus principis injustitiam! Omnium plane judicio iniquissimus judex extitit Pilatus, quia verum Messiam Deus et hominem Universi creatorem, nullius criminis reum et omni virtute præditum absque ulla causa ad mortem damnavit; eadem et forte gravior Herodis dicenda injustitia respectu Christi, quem lactantem et in cunis jacentem morti adjudicavit, et ad mortem quæsit. Nonne idem est Christus, nonne idem Messias a lege et prophetis promissus? nonne æque innocens et justus in infantilibus membris ac cum ad triginta trium annorum ætatem pervenit? Semper idem est Christus, semper eadem ejus est innocentia: non itaque minor Herodis, quam Pilati extitit injustitia; imo et longe major extitit, tum quia aliquem juris ordinem servavit Pilatus, Herodes nullum; tum quia Pilatus videns Christum jam hominem factum et de multis accusatum aliquo modo suspicari poterat, eum forte alicujus esse criminis reum; at Herodes nil tale de Christo adhuc puero cogitare et suspicari poterat: ideo major fuisse videtur Herodis, quam Pilati injustitia. Si maxima extitit injustitia Herodis Christi mortem expetentis, et eum ad mortem quærentis, maxima etiam ejus fuit injustitia *respectu puerorum, quos ad mortem damnavit*.

2. Ab Herode petit S. Petrus Chrysologus, quo crimine rei essent pueri, qui nondum videbantur, nondum audiebantur, nondum loquebantur: *infantes quid? quorum lingua tacuit, oculi nil viderunt, nihil audierunt aures, manus nihil fecerunt, et quibus actus nullus est, unde culpa?* O Herodes, ut loquitur præfatus Chrysologus, tu qui esse debes *morum custos, disciplinae censor, justitiæ indagator, æquitatis defensor, servator innocentie*, dicito quæso, quod crimen in his infantibus deprehendisti? quo scelere ab iis perpetrato

ad illos morti adjudicandos moveris? Ipsi contra Deum non blasphemarunt, nec te conviciis affecerunt, cum nondum loquantur; ipsi visu et auditu minime peccaverunt, cum licet forte colores videant et sonos audiant, distinguere tamen non valent inter hunc et illum colorem, nec inter hunc et illum sonum; manus eorum ad homicidia et latrocinia perpetranda omnino ineptæ, pedes eorum ad malum non currunt, eorum mens omnis doli et mali est incepta. Quod ergo est horum puero-
rum scelus? *Unde culpa?* Forsitan, o Herodes, hi pueri adversus te pugnaturi, aciem instruebant, hastas vibrabant, enses exerebant, arcus tendebant et sagittas jaculabantur? Responde, o scelestè tyranne, eosque pueros aut innocentes esse fatere, aut si quod eorum sit crimen, manifesta illud? Respondet Chrysologus, hos pueros in Herodis mente reos fuisse, et unicum illorum crimen extitisse, quod nati fuerint in Bethlehem eodem tempore, quo Christus natus est: *apud Herodem solum quod nati sunt, hoc fuit crimen.* O grave crimen? quod quidem nullatenus est crimen. Adolescenti cuidam ægotanti, qui mori plurimum timebat, dixit Seneca: *moriesis, non quia ægotas, sed quia visis;* similiter S. Petrus Chrysologus ait, pueros innocentes ad mortem damnari non quod aliquod crimen perpetraverint, sed quia nati sunt: *apud Herodem solum quod nati sunt, hoc eorum crimen* (ser. 152). Non est crimen quod hi pueri nati sint tempore, quo natus est Messias, orbis conditor et mundi redemptor; non est crimen sed magna felicitas, quod in lucem editi quo tempore natus est Christus, quem prophetæ prædicaverunt, patriarchæ optaverunt et omnes homines expectaverunt: cum ergo nullius alii criminis rei fuerint, iniquissimus censendus Herodes, qui eos ad mortem damnat. Justis iudicis est innocentes tueri: quorum innocentiam nisi tueatur, iniquus reputatur et a Deo severe judicabitur: *non enim poterit evitare iudicium, qui justis innocentiam iudicando custodire neglexerit* (Laur. Just. de Chr. agone, 12); quanto ergo major est Herodis iniustitia, qui non solum non protexit innocentes; verum et eos ad mortem damnavit! Quam maxima adhuc fuit Herodis iniustitia respectu matrum, quarum pueros rapuit!

3. *Omnis qui juste iudicat,* inquit S. Antoninus, *stateram in manu portat* (3 p. tit. 9, 1); ad hoc scilicet, ut jus cuiusque ita examinet et ponderet, ut nulli injuriam faciat. Verum est, quod iudex fortis esse debet et animosus ad extirpanda scelera, ac stateram semper manu gestare debet, ad hoc ut jus suum cuique tribuat. Unde inter signa celestia *Virgo,* quæ justitiam indicat, inter *Leonem et Libram* sedem habet; hoc enim ordine numerantur, *Leo, Virgo, Libra.* Hic locus justitiæ debetur: oportet ex una parte *Leonem,* idest summam fortitudinem habeat; ex altera vero *Libram* juris, qua jus ipsum ponderet. Ast *Herodes* nec fuit leo fortissimus ad dirumpendas iniquitates, nec justitiæ libram manu gestavit, imo iniquissime innocentes matres suis orbavit filiis, quos contra omne jus rapi et trucidari imperavit: Herodes, ut ait S. Petrus Chrysologus, *causas innocentie non requirit, jus abrogat, confundit fas, nefasque.* Præclare dixit Aristoteles, *judicem esse oportere centro similem:* quia quemadmodum centrum est punctum in medio globi existens, ita iudex medium tenere debet in administratione justitiæ, ita quod nec ad unam, nec ad aliam partem declinet, nullique injuriam faciat, atque jus suum cuique tribuat. Multi quidem habentur boni et æquissimi iudices, in quibus justitia quasi in centro residet. Herodes autem non justitiæ, verum omnis iniquitatis, universæ impietatis et totius maliæ centrum extitit: ipse enim iniquissimus fuit non solum respectu Christi et puero-
rum, etiam respectu matrum, quarum filios absque ullo jure immaniter rapuit. Heu! si omnium iudicio iniquissimus erga sanctam Felicitatem extiterit Publius præfectus, cum septem ejus filios rapuit et crudeli morti adjudicavit; quanto iniquior fuit Herodes, qui non unius dumtaxat, at millium et ultra matrum filios, nulla juris servata forma et absque ulla ratione rapi et enecari jussit? O impie Herodes, quam gravis tua fuit iniustitia? Certe tu centro absimilis prorsus extitisti ratione justitiæ et æquitatis quam servasti; quia vero inique in hoc mundo alios judicasti, in alio mundo justo a supremo iudice judicaberis. Hic justitiæ centrum haud attigisti, in

mundi centro, seu in inferno circa terræ centrum sito in æternum habitabis, ibi in æternum manebis, ibi in æternum cruciaberis, ibique in æternum tecum cruciabuntur magnates iniqui et iniqui quique iudices, qui pauperes et innocentes opprimunt: *illic denudati et capitaliter mortui in perpetuum demergentur* (Euseb. Em. hom. 3 de Epiph.); illic gravia patientur supplicia et poterit torquebuntur: *potentes potenter tormenta patientur*. O quam durum erit magnatibus et iniquis iudicibus, illic sempiternis addici suppliciis? *Quæ tunc spectaculi latitudo! tot spectans reges, qui in cælum recepti nunciabuntur, cum ipso Iove et ipsis suis testibus in imis tenebris congemiscentes! item præcides, persecutores dominici nominis, sævioribus, quam ipsi contra Christianos scævierunt, flammis insultantibus liquescentes* (Tert. de Spect. 30). Quam durum erit his magnatibus supplicia inferni tolerare! *Ab æstu byssus non defendit, purpura non resistit inferno*, inquit Crysologus (ser. 122); quin contra longe duriora et acerbiora erunt inferni supplicia his qui in hoc mundo divitiis et deliciis abundarunt! desinant ergo inique agere; pauperum et pupillorum causas tueantur, non eos persequantur sicut sHerode, nisi cum illo in æternum cruciari velint. *Modo ab Herodis iniustitia transeamus ad satellitum crudelitatem.*

II PARS.

Satellitum crudelitas.

Cum sacer evangelista ait, Herodem Bethlehemiticos occidisse pueros, intelligendum, quod non per se, ast per suos satellites tale facinus obierit: *mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem et in omnibus finibus ejus*. Maxima autem horum satellitum fuit crudelitas, si attendantur qualitas occisorum, numerus eorum et modus, quo occisi sunt; seu si attendatur qui, quot et quomodo occisi sint: 1. *qui*, quia pueri; 2. *quot*, quia multi; *quomodo*, quia modo immanissimo.

1. Qui occisi sunt, non erant provectæ ætatis homines, atvero pueri innocentes: ut enim ait sanctus Petrus Chrysologus, Herodes suos congregavit et misit milites, non ad pugnandum contra fortissimos hostes, vel ad expugnandam aliquam arcem; misit ad occidendos pueros in cunis vagientes, vel in sinibus matrum degentes: *ad sinus matrum militum cogit castra*. Suis satellitibus dixit Herodes: *satelles, t, ferrum rape, perfunde cunas sanguine* (in off. Ss. Inn.). Ipsique immane exequentes mandatum, non homines, sed puerulos occiderunt, a quorum sanguine abhorret natura, quos occidere omnes leges prohibent, et quibus barbaræ quævis nationes parcere solent. Hi quidem satellites dissimili plane modo se gesserunt a Gentili cuidam præfecto, cui cum imperator etiam Gentilis præcepisset, ut ingentem Christianorum multitudinem in odium fidei interficeret, tam immane mandatum exequi renuit, eo quod hi Christiani suos deferrent et stricte amplexarentur pueros, ut simul cum illis martirio coronarentur: ad imperatorem enim rediens præfectus, dixit ei: *serenissimo princeps, mori possun, sed hos Christianos cum parvulis suis occidere non possum* (Pepin. ser. de Ss. Innoc.); et revera mori maluit, quam crudele imperatoris decretum exequi. Hujus indolis non fuere Herodis satellites: ipsi namque iniqui regis crudeles fuere ministri, qui Herodem a puerorum occisione non averterunt: quin contra, ut ait sanctus Vincentius Ferrerius, illi suaserunt, bonum esse hos pueros occidere, illum ad immane decretum ferendum moverunt, et crudeliter in pueros desevierunt. O magnam horum satellitum crudelitatem, quæ major adhuc apparebit, si spectetur numerus puerorum, qui ab iis occisi sunt.

2. Antequam baptizaretur Constantinus, æquissima lege sancierat, ut quicumque ex suis militibus in bello aliquem occidisset infantem, capitali sententia puniretur; iniquissimus autem rex Herodes totus in pueros sæviit et impio mandato jussit, ut omnes pueri, ad summum bimuli qui erant in Bethlehem et finibus ejus interficerentur. Ejus mandato obtemperaverunt satellites, qui omnes illos pueros immanissime occiderunt. O ingentem puerorum stragem! quorum tamen numerus præcise sciri

nequit. Eos fuisse centum quadraginta quatuor milia inferunt nonnulli, ex hoc quod in officio hodierno legatur (Apoc. 14), quod Joannes viderit Agnum stantem, *et cum eo centum quadraginta quatuor millia*; at valde improbable est, in Bethlehem civitate parva, una cum oppidulis circumadjacentibus, tot inveniri potuisse infantes. Unde alii complures auctores cum Genebrardo quatuordecim millia occisos fuisse probabilius sentiunt. Melius, meo quidem judicio, loquitur sanctus Vincentius Ferrerius, dicens, quod Herodis satellites *tot innocentes occiderunt, ut innumerabiles quasi fuerint*. O qualem carnificenam! o quantam horum satellitum immanitatem! Heu si crudelis æstimatus fuerit puer Spartiatus, qui unius perdicis adhuc viventis oculos eruerat, quanta censenda horum satellitum crudelitas, non unius dumtaxat avis oculos eruerunt, verum innumerorum infantium sanguinem effuderunt? Hi barbari, ut ait Tertullianus, in infantes innumeros, nulliusque criminis reos, summa crudelitate enses demerserunt: *demergit ferrum in infantem nullius inimicum, nullius reum* (Apol. 8). O qualem crudelitatem! quæ adhuc maior censebitur, si attendamus modum, *quo tot pueros interfecerunt*.

3. Illi crudeles vere sunt, qui in puniendo modum debitum minime servant: *illos crudeles vocabo, qui puniendi causam habent, modum non habent* (Seneca de clem. 2, 4). Herodis autem satellites in occisione puerorum nullam humanitatis et clementiæ modum servaverunt; sævientes in hos infantes, summa eos ferocitate interfecerunt: alii etenim pugionibus pectora illorum transfodiebant, alii gladiis capita eorum amputabant, pedibus parvulos conculcabant aliqui, eosque alii strangulabant et suffocabant; iste pueros ad parietem allidebat et ille eos in cunis dormientes extinguebat. Evaginitatis gladiis undique currebant satellites, undique hos agnellos mactabant et occidebant. Complures eorum cum matribus et nutricibus de prole contendebant et interdum pueros in duas partes secabant, una parte in matrum et altera in carnificum manibus remanente: *pugnabant mater et carnifices*, inquit sanctus Augustinus, *traherat ille, illa tenebat. Ad carnificem mater*

clamabat, quid separas a me quem genui ex me? uterus meus genuit et tu crudelis interimis (ser. 8 de Sanct.). O magnam crudelitatem! quis audivit unquam tale, aut quis vidit huic simile? Quæ crudelitas horum satellitum ferocitati equiparari potest? Nulla quidem; cum autem hi in pueros sævierint, in eos et dæmones sævient et crudeles hos satellites crudelissime torquebunt. Æquissima hæc est regula a Christo posita: in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis: quapropter cum adversus innocentes pueros crudelissimi extiterint satellites Herodis, adversus ipsos se crudelissimos exhibebunt dæmones. Audite hæc vos qui obliviscimini Deum; audite hæc vos qui pauperes, viduas et pupillos opprimitis; audite Christum dicentem, quod *in qua mensura mensis fueritis, remetietur vobis* (Matth. 7, 2). Tempus adveniet, quo ad Christi tribunal de omnibus vitæ vestræ actionibus rationem reddaturi apparebitis; tunc clamabunt viduæ, tunc clamabunt pueri et pauperes quos oppressistis; tunc clamabunt et dicent: *vindica sanguinem nostrum*. Domine, vindictam sume de his qui oppresserunt nos. Heu! *quantus tremor est futurus, quando iudex est venturus cuncta stricte discussurus!* Quantus erit horum impiorum pavor, cum Christum iudicem iratum videbunt! quantus erit fletus, quantus dolor, quanta desperatio, cum hic homo dives et hic homo nobilis, qui pauperes oppresserunt, ad tartara æternum cruciandi detrudentur! Attendite hæc; talia mente crebro revolvet vos qui pauperes opprimitis et discite imposterum iis benefacere, iisque satisfacere, ut in sempiternum cum Herodis satellitibus in inferno non torqueamini. Visa horum satellitum crudelitate, *puerorum pro Christo occisorum felicitatem contemplerur*.

III PARS.

Puerorum felicitas.

Si oculis carnis inspiciantur innocentes martyres, infelices quidem sunt et miseri; sed si fidei oculis eos contemplerur,

felicissimi sunt, quia æternam beatitudinem consequuntur: 1. etiamsi de ea non cogitaverint; 2. etiamsi eam non voverint; 3. etiamsi eam non meruerint.

1. Ut nos adulti æternam beatitudinem assequi valeamus, de ea et de medijs ad illam assequendam necessarijs serio cogitare debemus; est enim corona, quam Deus non dat dormientibus, sed vigilantibus; est merces, quæ non datur desidiosis et ijs qui ejus obliviscuntur, verum ijs qui eam crebro mente revolvunt et qui de ea sollicite et efficaciter cogitant. At innocentes martyres nobis longe feliciores extitere, quia æternam gloriam obtinuerunt, licet de ea in hoc mundo nunquam cogitaverint, nec cogitare potuerint. Ut enim de ijs loquitur Chrysologus, *ignari tollunt palmas, coronas rapiunt ignorantes* (Ser. 153). Hi pueri ignari erant de omnibus quæ in hoc mundo fiebant, quia nondum rationis usu pollebant: propterea de ijs ne quidem cogitare noverant et tamen ita beati et felices fuere, ut quamvis ne minimam de cœlestibus bonis cogitationem habuerint, ea assecuti fuerint. De sancto Antonio Abbate et alijs sanctis viris, qui humanas non callebant scientias, dicebat sanctus Augustinus, quod licet indocti essent et ignari, cœlos tamen rapiebant: *ecce indocti rapiunt cœlos*. Id autem satius de sanctis Innocentibus dici posset: eorum quippe tanta fuit felicitas, ut licet de beatitudine cœlesti ita ignari ut ne quidem de ea cogitassent, ad eam tamen pervenerint: *ignari tollunt palmas, coronas rapiunt ignorantes*. Sanctus Joseph ab angelo monitus, accipiens Christum et Mariam, fugit in Ægyptum: *accepit puerum et matrem ejus nocte et secessit in Ægyptum* (Matt. 2). Cur Christus, qui tempore passionis exultavit ut gigas ad currendam viam et qui in hunc mundum venit, ut pro hominum salute pateretur et moreretur, voluit hac vice a conspectu et ira Herodis fugere? Anne impium hunc timebat regem? Nequaquam, inquit sanctus Petrus Chrysologus: non enim fugit, eo quod Herodem timeret, verum eo quod pueros amaret: *fugere istud est amoris intimi, non timoris ignavi* (serm. 153). Jamvero quis est ille Christi erga hos pueros amor? Nonne illos magis amasset, si ipse

non fugisset; nonne magis ipsis consulisset si in Bethlehem remanens, aliquos ex suis angelis ad hos innocentes ab Herodis manibus liberandos advocasset? Nequaquam: neque enim majus amoris sui testimonium ijs dare poterat Christus, quam cum fugiens, illos Herodis furori et satellitum crudelitati commisit: inde namque ijs occasionem dedit pro ipso moriendi et vitam æternam assequendi, antequam de ea cogitassent. Unde ex hoc illos felicissimos censet divus Augustinus: *quam feliciter nati*, inquit, *quibus in primo nascendi lumine æterna vita obviam venit* (ser. 9 de Sanct.). Nobis æterna felicitas non obviam venit; ut illam obtineamus, eam sollicite querere et de ea serio cogitare debemus. Petimus sæpe a Deo, ut ad nos talis veniat beatitudo: *adveniat regnum tuum*; quod tamen ad nos minime pervenit, nisi prius de ea et de medijs ad illam assequendam necessarijs serio cogitaverimus; innocentes autem martyres ita felices extitere, ut ijs obviam venerit, etiam *in primo nascendi lumine*, seu antequam de ea cogitassent. O magnam horum puerorum felicitatem! quæ tam eximia quoque extitit ut æternam beatitudinem obtinuerint, *licet eam non voverint*.

2. In potestate nostra est æternam beatitudinem velle, aut nolle, ad utrumque libertate donati; ut autem eam revera assequamur, illam ardentem et efficaciter velimus necesse est, ita quod media ad illam obtinendam sumamus. Verum quidem quod omnes penitus homines salvi fieri vellent; at simplex velleitas non sufficit: ad salutem enim requiritur firma et constans et efficax voluntas, quæ ad media assumenda ordinetur. Unde non præcepit Deus, nos quomodocumque beatitudinem velle et querere, imo vero illam sollicite querere et quærentes querere: *si queritis, querite*. Nobis quidem innocentes martyres longe feliciores extiterant, quia æternam beatitudinem consecuti sunt, licet in terris eam nunquam voverint; ut enim ait Chrysologus, *in parvulis quæ voluntas, quod arbitrium, ubi captiva est ipsa natura?* (Ubi sup.). Horum enim parvulorum captivæ et ligatæ habebantur internæ omnes animæ potentiæ, cum nondum rationis usum assecuti, velle bonum

aut malum, velle aut nolle æternam beatitudinem, in eorum non erat potestate: et sic eam assecuti sunt ex vera Dei misericordia, licet eam nullo modo voluerint. Unde S. Bernardus hanc statuit differentiam inter S. Stephanum et Innocentes martyres, quod S. Stephanus martyr fuerit opere et voluntate; Innocentes vero opere solum et non voluntate: *habemus in S. Stephano martyrii simul et opus et voluntatem; habemus solum in B. Innocentibus opus* (ser. de Ss. Innocent.). Certo constat hos pueros æternam beatitudinem æque vere obtinuisse ac beatum Stephanum, martyrii laurea simul cum illo decorati; ipsi vero felicitatem æternam et martyrii coronam assecuti sunt tantum propter meritum passionis Christi absque eo quod eorum aliquis præcesserit voluntatis actus, quo martyres et beati fieri vellent: *habemus solum in beatis Innocentibus opus*. Per baptismum ab originali culpa lavantur, gratiaque divina donantur pueri; unde si, accepto baptismo, moriantur antequam rationis usu polleant, æternam obtinent gloriam, licet nunquam aliquem voluntatis suæ actum elicuerint. Eodem autem privilegio gavisus sunt innocentes martyres, quibus martyrium fuit baptismus sanguinis, cuius virtute ab originali peccato loti fuere et absque ullo voluntatis propriæ actu æternam beatitudinem obtinuerunt: *quemadmodum*, inquit S. Bernardus, *baptismus sine ullo propriæ voluntatis usu sufficit ad salutem; sic pro Christo susceptum martyrium pueris sufficit ad sanctitatem* (Ubi sup.). In adultis, ut gratiam et gloriam assequi valeant, duo requiruntur, applicatio scilicet meritorum Christi et actus efficaces propriæ voluntatis; Innocentes martyres omnibus adultis feliciores extiterunt, quippe qui per simplicem applicationem meritorum Christi, quæ sunt infiniti valoris, absque ullo voluntatis suæ actu æternam beatitudinem sunt assecuti. Insuper tanta eorum fuit felicitas, ut beatitudinem æternam obtinuerint, *licet eam nullo modo meruerint*.

3. Certum est, martyrium esse Dei donum: nemo enim corpus suum tormentis et tortorum crudelitati usque ad sanguinis effusionem et ad mortis passionem sine Dei gratia offerre

valeret. Unde præfatus Chrysologus ait, martyrium non venire ad nos per meritum, sed per gratiam: *attendat auditor, attendat, ut intelligat, martyrium non constare per meritum, sed venire per gratiam* (Ubi sup.). Licet autem martyrium sit Dei donum, ita quod ad martyrii palmam obtinendam necessario requiratur ut Deus det martyrii gratiam prævenientem, qua martyrem ad fortiter patiendum excitet, et gratiam adjuvantem, qua illum in mediis tormentis adjuvet; inde tamen minime sequitur quod ex parte martyris non requiratur libera voluntatis cooperatio, qua agente simul cum Dei gratia, gloriam æternam, mediante martyrio, assequatur: sicut enim ad inferni penas non damnatur quis sine meritis malis, seu sine peccato; ita nec quis adultus, licet mortem subeat, æternam felicitatem sine meritis bonis assequitur. At alia pro Innocentibus martyribus subest regula: hi namque martyres fuere privilegiati: *vere isti sunt gratiæ martyres* (Chrysol. ubi sup.); hi fuere omnibus martyribus feliciores; etenim uti docet sanctus Bernardus, ut suam Deus commendaret gratiam, his parvulis ita favere voluit, ut licet nullum in eis fuerit, vel esse poterit meritum, iis gratiam et gloriam martyrii contulerit: *hi sunt plane martyres tui, Deus, ut in quibus nec homo, nec angelus meritum invenit, singularis tuæ prærogativa gratiæ evidentius commendetur* (Ubi sup.). Christum inter et Herodem respectu horum puerorum quædam fuisse videtur æmulatio, ita quod ex una parte eos deprimere conaret Herodes et ex altera eos Christus sublimare satageret. Herodes invidia et ambitione æstuans, minas et cædes spirabat, illosque pueros trucidare et, ut ita dicam, annihilare volebat; Christus vero Herodi oppositus, his infantibus benefacere, eosque extollere conabatur. Herodes eos ad mortem sine ullo illorum demerito et peccato injuste damnavit; Christus vero, cuius pietas Herodis impietatem superabat, illos absque ullo eorum merito ad celestia regna vocavit et martyrii corona decoravit. Unde sicut ad mortem sine ulla eorum demeritis ab Herode fuere damnati, ita et a Christo sine ulla eorum demeritis ad celestem gloriam fuere vocati: *si queris apud Deum merita ut coronarentur, quere*

et apud Herodem crimina ut trucidarentur (S. Bern. ubi sup.). Ecce magnam horum puerorum felicitatem: *magna quidem exitiit Herodis iniustitia* respectu Christi, quem occidere expetivit, respectu puerorum, quos ad mortem damnavit et respectu matrum, quarum filios rapuit: *magna etiam fuit satellitum crudelitas*, si attendantur qualitas occisorum, numerus eorum et modus quo occisi sunt: *atvero maxima fuit puerorum felicitas*, quia beatitudinem æternam obtinuerunt, licet de ea non cogitaverint, eam non voluerint et eam non meruerint. O impie Herodes, quam gravis tua est iniustitia! O barbari satellites, quam enormis est vestra crudelitas! O Innocentes martyres, quam appetenda est vestra felicitas! Deestemur Herodis iniustitiam, satellitum horreamus crudelitatem; in primis autem æternam beatitudinem, quam assecuti sunt pueri, obtinere conemur; æterna enim beatitudo pro nobis sicut et pro illis paratur; ad eam nos Deus vocat, illam nobis dare prooptat, ea tamen conditione, ut de ea cogitemus serio, ut eam velimus efficaciter et eam juste mereamur. Hi pueri eam obtinuerunt, licet de ea in hoc mundo nunquam cogitaverint, et nos, ut eam obtineamus, serio, sæpe et solícite de illa, sicut de re maximi momenti cogitare debemus. Nec solum cœlestis hæc beatitudo a nobis est simpliciter mente revolvenda: hoc enim et ipsi dæmones faciunt; insuper pensare quisque debet efficaciter de mediis quibus illam assequi poterit. Hi etiam pueri beatorum gloriam sunt consecuti, licet eam non voluerint, et nos, ut eam assequamur, eam velle, optare et ambire debemus efficaciter, ita quod manum operi admoveamus et sedulo pro ea comparanda laboremus. Hi tandem pueri ad cœlestem beatitudinem pervenerunt, licet eam non meruerint; et nos, ut ad eam perveniamus, bonis et meritoriis operibus vacemus et studiose incumbamus necesse est; seu ut loquitur apostolorum princeps, satagere debemus, ut per bona opera certam vocationem nostram faciamus: *satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis* (2 Pet. 1, 10). Heu tamen quam pauci serio cogitant, ardentem volunt et iusto illam merentur beatitudinem! cogitant plerumque homines de dignitatibus

comparandis, de opibus ampliandis et de familia sublimanda. Cogitant de temporali quodam negotio rite peragendo, de magnatum amicitia sibi concilianda et de voluptatibus corporis satisfaciendo; de beatitudine æterna comparanda *nullus est qui recogitet corde*. Pauci de ea acquirenda inveniuntur solíciti; de ea cogitant aliquando, verum ita leviter, ut hæc cogitatio intima cordis non penetret: *nullus est qui recogitet corde*. Quam pauci etiam cœlestem illam gloriam ardentem et efficaciter appetunt! eam quidem volunt, at quasi nolentes; eam obtinere vellunt, interim media ad illam obtinendam necessaria sumere nolunt; plerique respectu beatitudinis sunt pigri, quia simul volunt et nolunt: *vult et non vult piger* (Prov. 5, 4). Si quaeratur ab hominibus, an æternam assequi velint beatitudinem? Respondebunt haud dubie omnes, quod velint; reipsa volentes nolunt, quia idonea ad illam assequendam via incedere nolunt; vellunt omnes esse beati cum Christo; cum eo pati, ejusque mandatis obtemperare nolunt. Unde etiam fit, quod hanc beatitudinem mereantur pauci et pauci obtineant; quod certissimum est, cum Deus summa veritas, paucos esse electos asseruerit: *pauci electi* (Matt. 10, 16); ipse, ut ait divus Paulus, *omnes homines vult salvos fieri* (1 Tim. 2); pauci tamen salvantur, quia pauci bonis operibus æternam beatitudinem sibi comparare satagunt. O fratres, hora est jam de somno surgere; exsurgite qui dormitis et serio de vita æterna assequenda recogitate, illam ardentem desiderate et bonorum operum fructibus illam mereri contendite, ut cum sanctis Innocentibus in cœlo aliquando regnetis. Amen.

CONCIO II.

Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt? (Apoc. 7, 13).

Sanctæ mulieres, quæ Christi adibant sepulchrum, ut sacrum ungerent corpus, dicebant ad invicem; *quis revolvat nobis lapidem?* (Marci 16, 3). Lapis qui Christi sepulchro erat superpositus, tanti eis esse videbatur ponderis, ut nec se ad illum movendum sufficentes censerent, quapropter attonitæ aliquem ipsi vegetiorem et fortiorem, a quo hic volvi posset lapis, inquirebant: *quis revolvat nobis lapidem?* ad similes prorsus me jam video redactum angustias: cumque elucidare suscipio, qui sint hi pueri, quos albis innocentæ stolis amictos sancta nobis hodie proponit Ecclesia, mens hæret, hebescit animus, lingua obtumescit et hoc onus meis importabile humeris ingenue fateor. Idcirco quæro, qui mihi hunc nodum dissolvat, qui tantum mysterium aperiat, qui hoc onus moveat, quique mihi explicet, qui sint hi pueri candidis induti vestibus: *hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt?* Scio, quod eorum martyria describant Evangelistæ, quod eorum laudes sancta decantet Ecclesia, quodque eorum elogia concionatores non pauci concinnent: ideo hos omnes ad mei auxilium vocabo, ut hunc movere valeam lapidem et ut debite explicare possim qui sint dealbati illi Innocentes: fortius vero et efficacius expecto adiutorium a Spiritu Sancto. *Ave.*

Innocentes martyres considerari possunt in Judæa, in lymbis patrum et in paradiso. 1. *In Judæa*, ubi cruciantur. 2. *In lymbis*, ubi aliquandiu post mortem morantur; et *in paradiso*, ubi in æternum regnabunt. In Judæa vixerunt ad summum duobus annis, quia non sunt occisi, qui biennium excesserant: *occidit omnes pueros a bimatu et infra* (Matth. 2, 16). In lymbis remanserunt trigintaduobus circiter annis, usque ad Ascen-

sionem Christi scilicet, in qua omnes in lymbis detentos secum in paradisum duxit: *ascendens in altum, captivam duxit captivitatem*. In paradiso tandem non ad aliquod solum tempus, sed æternum vivent et regnabunt: *justi autem in perpetuum vivant*. Ecce tres diversas sanctorum illorum infantium stationes; ecce tria loca, quæ inhabitantur; unde si jam a me quærat, qui fuerunt illi pueri: *hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt?* ut clare respondeam et ut dilucide explicem, qui et quales fuerint illi Innocentes, eos in Judæa, in lymbis et in paradiso contempler et dico, eos esse martyres, præcursores et sanctos: 1. *in Judæa* sunt martyres admirabiles; 2. *in lymbis* sunt præcursores gratissimi; 3. *in paradiso* sunt sancti privilegiati. Tribus his orationis partibus constat, qui sint illi pueri stolis albis amicti: *hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt?*

I PARS.

Innocentes in Judæa sunt martyres admirabiles.

Primus locus in quo spectandi sunt Innocentes, est Judæa, ubi ex ordinatione regis iniqui occisi sunt; tantaque ibi horum puerorum facta est strages, ut juxta communem Doctorum sententiam circiter quatuordecim millia ferro perierint, quos omnes ut veros martyres pro Christo passos et mortuos sancta agnoscit et colit Ecclesia. Hi autem mirabiles dicendi martyres, quia non habebant usum linguæ, manuum et vitæ: 1. *non habebant usum linguæ*, et Christum confessi sunt; 2. *non habebant usum manuum*, et pro Christo decertarunt; 3. *non habebant usum vitæ*, et pro Christo mortui sunt.

1. Ut quis martyris nomen et gloriam obtineat, Christum confiteri debet: *martyr enim idem est, quod testis Christi* (Hugo Card. in 2 Matth.); idest testis qui Christum, vel Christi fidem confiteatur. Si autem, ut quis vere sit martyr, Christum confiteatur necesse sit, quomodo et quo titulo mar-

tyres dicentur pueri, qui pro Christo occisi sunt, cum carnerint usu linguae, qua illum confitentur? Sunt equidem vere Christi martyres, quia illum non verbis, at passione confessi sunt: *Christum confitentur tacentes*, ait S. Petrus Chrysologus (ser. 153). Angeli, pastores, reges, Simeon et Anna Christum natum testati et confessi sunt loquendo; pueri vero taecendo et sanguinem pro illius gloria fundendo: *parvuli*, inquit D. Cyprianus, *dum vice Christi et pro Christo detruncantur, testimonium, quod nondum poterant sermone, perhibent passione* (Tr. de stella et Magis). Hi pueri Christum haud poterant sermone confiteri, cum adhuc loquelae usu non fruerentur, illum confitentur passione, seu poenis quas pro illo patiuntur. Miror D. Augustinum dicentem, hos pueros Christum confessos esse antequam loquerentur: *nondum loquuntur et Christum confitentur* (de symb. ad catech., 1, 4): cum enim minime loquantur, quomodo illum confitentur? dum vero confitentur, quomodo non loquantur? Certe non loquuntur et tamen illum revera confitentur, quia illum silentes et tacentes confitentur; nam sicut Christus a stella, quam S. Gregorius *elementum mutum* vocat, regibus voluit praedicari; ita voluit, quod pueri illum tacentes confitentur: et sicut haec stella, licet loquelae incapax, motu, luce et figura sua Magis indicavit et annuntiavit, venisse Messiam, quem expectabant; ita, licet hi infantes verbis Christum confiteri non valerent, eum passionibus suis confessi sunt, in quantum pro illius defensione multa et gravia sunt perpassi tormenta; *nondum loquuntur et Christum confitentur*. In epistola hodiernae festivitatis haec leguntur verba: *ecce Agnus stabat supra montem Sion, et cum eo centum quadraginta quatuor millia, habentes nomen ejus et nomen patris ejus scriptum in frontibus suis* (Apoc. 14). Hac multitudine signantur Innocentes martyres, qui omnes in frontibus suis deferebant nomen Christi Agni sine macula; non illud deferebant in ore, cum loqui nequirent; illud deferebant in fronte, quasi per hoc dixissent satellitibus: loqui non possumus, tamen videte in frontibus nostris scriptum nomen illius, quem confitemur; hic legite et scitote, quod pro illo

stemus et pro illo moriamur. Ecce martyres mirabiles, qui earent usu loquelae et Christum confitentur; notate etiam martyres admirabiles, quia *non habent usum manuum et pro Christo decertant*.

2. Omnes martyres sunt Christi milites; hi sunt sancti milites, quibus Deus suam circumdedit Ecclesiam: *circumdabo domum meam ex his qui militant mihi* (Zach. 9): hi sunt milites, qui pro Christi fide strenue pugnarunt et de tyrannis gloriose triumpharunt; Innocentes pueri habentur martyres admirabiles, qui licet imbelles et ad pugnam penitus inepti videantur, cum manibus nequaquam uti valeant, pro Christo tamen fortiter pugnant: *nedum motibus membrorum valent suscipere pugnam*, inquit Augustinus, *et jam victuri efferrunt palmam* (de symb. ad catech.). Reges et principes ad sui custodiam deputatos habent milites, qui ubique eos armis suis tumentur et ab hostibus defendunt; Christus pariter, qui est *Rex regum*, in nativitate sua milites habere voluit, qui illum custodirent et ab Herodis persecutione defenderent, pueros scilicet, qui a S. Chrysologo vocantur *Christo dicati milites*. Christo nascenti deputati sunt angeli, ut ejus laudes decantarent; auditi enim sunt canentes: *gloria in altissimis Deo*. Pueri vero delegati sunt non ut cantorum, potius ut militum fungerentur officio, atque ita ad Christi custodiam sunt destinati; quod mirum vero, inquit Chrysologus, hi pueri prius pro Christo pugnare, quam manibus ludere sciverunt: *Christo dicati milites, coeperunt ante pugnare, quam ludere*. Nondum manibus sciebant matrum attractare genas, intricare crines, palpare mammam, aliosque infantiles efformare ludos et pro Christo decertare sciebant: *coeperunt ante pugnare, quam ludere*. Jamvero quomodo hi pueri pro Christo decertarunt? Non quidem manibus, verum propria gladiis exponendo corpora, ut eum a morte praeservarent: Herodis enim satellites in quolibet puero Christum necare expetebant; at pro Christo Christi militem occidebant, qui corpus suum pro ducis et regis sui Christi salute exponebat. Unde gloriosior istorum, quam aliorum martyrum extitit pugna, dum alii non pugnarunt pro Christi persona, ut eum a morte

eximerent, solum pro fide Christi sanguinem fuderunt; Innocentes vero pro persona Christi et ut ipsum a morte praeservarent, decertarunt, suaque corpora tradiderunt. O gloriosam et mirabilem horum puerorum pugnam. S. Petrus Chrysologus hos pueros vocat *Christo coetaneum exercitum* (ser. 150). Dubitant auctores quoniam praecise tempore facta fuerit Innocentium strages? Cardinalis Baronius primo a Christi nativitate anno occisos putat; Hugo Cardinalis post annum et quatuor a Christi nativitate dies Herodem in pueros descivisse censet; Lyranus vero, Tostatus et alii non pauci pueros eadem duobus solum a Christi nativitate annis factam fuisse arbitrantur: unde pueri biennales Christo biennali erant coetanei et ideo Chrysologus hos pueros *Christo coetaneum exercitum* vocat. Quis autem censendus est ille exercitus ex biennialibus ad summum pueris compositus, qui nondum manibus ad ludendum et contrectandum valent? Ingens quidem, nobilis et fortis est ille exercitus, cuius omnes milites, ut ait S. Petrus Chrysologus, pro Christo rege suo pugnant, propriamque vitam efferunt, ut eum a morte vindicent: *coorta regi cohors sua, magis premori, quam commori tota gessit* (ser. 53). O gloriosos milites, o martyres mirabiles, qui nondum habentes usum manuum, pro Christo decertarunt! *et qui cum non haberent vitae usum, pro Christo mortui sunt.*

3. Mors est martyrii consummatio: *dicuntur martyres, qui propter Deum sustinent mortem* (S. Anton. 3 p., 31, 9); non sufficit ad hoc, ut quis vere sit martyr, quod pro Christo dira patiatur, si pro illo non moriatur, quia mors est ultimum martyrii complementum; parvulis autem Innocentibus mors non defuit, atque ideo censentur martyres mirabiles, qui mortem passi sunt, antequam vitae usuram haberent: *sumpserunt mortem qui vivere nesciunt* (Chrysol. ser. 152). Carnificibus hi ardebant parvuli, gladiis adjobabantur; flebant matres, illi ridebant; eos abscondant parentes et hi clamoribus se manifestabant, quia nondum an viverent, noverant, seu vite rationalis nullum usum habebant; vivebant quidem vita animali, non vita rationali; et antequam istius vite usu pollerent, pro Christo mortem passi sunt: *sumpserunt mortem, qui vivere nesciunt.*

Cum in hodierno Evangelio parvulorum caedes enarratur, dicitur tantum extitisse Rachelis ploratum et ululatum, ut in Rama audita fuerit: *vox in Rama audita est, ploratus et ululatus multus, Rachel plorans filios suos et noluit consolari, quia non sunt* (Matth. 2, 18). Quomodo Rachel, a tot saeculis mortua filios suos plorare poterat? Per Rachelem intelliguntur tribus Joseph et tribus Benjamin, quae ex Rachele venerant, sicut et tribus Juda venit ex Lia Rachelis sorore. Audita ergo est vox Rachelis, idest vox hominum et mulierum, qui erant ex tribubus Joseph et Benjamin, plorantium filios suos et ita eos plorantium, ut consolari renuerent. Hi non plorabant filios Liae, seu pueros tribus Juda, quos occiderat Herodes; proprios deflebant filios, quos Herodis ferrum non attigerat. Eecur eas ita deflebant, ut nullum solatium percipere possent? Ratio habetur in Evangelio, ubi dicitur: *noluit consolari, quia non sunt*. Filios amare deflebant, quia eorum filii non erant: *quia non sunt*. Ecce rationem, obscuram tamen: verum enim est, quod filii Liae, qui occisi fuerant ab Herodis satellitibus, tunc non erant, et filii Rachelis, qui occisi non fuerant, tunc erant; si ergo essent et viverent, cur eos flet Rachel, quia non sunt: *et noluit consolari, quia non sunt?* Praeclare respondet Origenes, Rachelem, seu duas tribus, quae ex Rachele originem duxerant, suos plorare filios, *quia non sunt* pro Christo mortui in annis puellaribus, sicut filii Liae, qui erant ex tribu Juda; *deflevit Rachel, quod non suis contigerit pro Christo mori, et illos, quasi non essent, existimavit* (hom. 3 de divers.). (1). Filii Liae, seu pueri Bethlehem lucis primo in limine et antequam vite usum haberent, pro

(1) Haec quidem et pene singularis Origenis interpretatio: communiter Patres et Doctores docent bethlehemitarum ploratus et ululatus auditos fuisse propter infantes necatos, non propter servatos a caede. Eorum matres autem renuerunt consolari, quia tam crudeliter necatos viderunt, seque orbatas unico solamine, quod a filiis expectabant. Ceterum si quis sensus mysticus et accommodatius in S. Scriptura requirat, ipsi facile dabitur, modo nimis a literalis sensu non aberrat, nec absona proferat.

Christo mori et martyres fieri meruerunt: *sumpserunt mortem qui vivere nesciunt*. Lacrymatur autem, gemit et ululat Rachel, quod filii sui eandem gloriam non habuerint, quodque in cunis occidi et sicut Bethlehemitæ pro Christo mori non meruerint. Justa quidem Rachelis afflictio; gaudere autem debet Lia, lætari debent mulieres Bethlehemitæ, eo quod illarum filii, antequam lucis et vitæ usum habuerint, pro Christi gloria sanguinem fundere et martyres fieri meruerint: *sumpserunt mortem qui vivere nesciunt*. Ecce quales fuerint sancti Innocentes in Judæa; contemplerur jam eos in lymbis et eos ibi præcursores gratissimos fuisse dicamus.

II PARS.

Innocentes in lymbis fuere præcursores gratissimi.

Innocentes martyres immediate post mortem ad lymbos descenderunt, simul ut ibi expectarent redemptionem Israël, et erga illos qui ibi morabantur, nunciorum et præcursorum fungerentur officio, et revera tamquam præcursores gratissimi eisdem Messiæ 1. adventum annuiciaverunt; 2. virtutes narraverunt; 3. mirabilia prædicaverunt.

1. Christus Dominus nuncios misit, ut nativitatem suam regibus, pastoribus et sanctis Patribus in lyngo existentibus manifestaret. Regibus misit stellam novam, quæ, ut ait sanctus Augustinus, fuit *lingua cælorum*, qua Deus his principibus annuiciavit venisse Messiam, quem expectabant, de quo propheta tot mirabilia prædixerunt. Pastoribus misit angelum, qui eos noctu gregi suo invigilantes invenit, et dixit eis: *Evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: qui natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus in civitate David* (Luc. 2). Ad Patres autem in lymbis degentes non unicum stellam, nec unicum angelum, verum quatuordecim millia puerorum delegavit, qui veluti prænuncii et præcursores, jamdiu expectatum venisse et in Bethlehem

natum esse Messiam iis declararunt. Quilibet ex his pueris dicebat sanctis Patribus: *annuncio vobis gaudium magnum, quia natus est vobis Salvator*; quilibet erat præcursor a Christo missus, ut sum in iis adventum patefaceret. Postquam pastores Christum in Bethlehem adoraverunt, reversi ad propria, multi ab iis seiscitabantur, quis esset ille puer quem viderant: *quem vidistis, pastores, dicite, annunciate nobis, in terris quis apparuit?* (in *Off. Nativ. D.*). Sanctus Vincentius Ferrerius pueris lymbum ingredientibus idem accidisse dicit: cum, inquit, qui in lyngo erant, tot pueros simul venientes viderunt, ab iis petierunt, unde venirent et quid novi afferrent? Pueri vero, qui in hoc mundo minime loquebantur, nec rationis usu polluerant, tunc a Deo illustrati, loqui cœperunt; iisque Christum verum Messiam venisse annuiciaverunt. Christi adventum anxie expectabant sancti Patres: modo ipsum enixe deprecabantur, ut cito veniret: *veni, Domine, et noli tardare*: modo Deum rogabant, ut illum mitteret: *emitte Agnum, Domine, dominatorem terræ*; modo autem ad cœlos suas dirigebant preces et ab iis petebant, ut pluerent justum, cujus adventu et pietate salvarentur: *rorate cœli desuper et nubes pluant justum*. Ipsi tandem qui Christi meritis e subterraneo illo carcere eripi et ad cœlestia regna introduci inhabant, illum, ut ait D. Augustinus, *lacrymabili obsecratione orabant, ut veniret* (ser. de resur.). Quale ergo eorum fuit gaudium, cum audierunt pueros asserentes jam venisse Messiam, pro cujus gloria occubuerant! *Quale gaudium fuit sanctis Patribus*, inquit S. Vincentius Ferrerius, quam bene accepta fuit horum infantum legatio, et quam pergrati extitero Innocentes hi præcursores, qui sanctis Patribus annuiciaverunt adventum Christi! *et qui eis etiam Christi virtutes narraverunt.*

2. Angelus ad pastores missus dum illis venisse Messiam annuiciavit, iis etiam virtutes ejus enarravit; dum eisdem declaravit venisse Salvatorem, tot insuper et heroicas, quibus florebat, virtutes iis manifestavit: *invenietis*, inquit, *infantem pannis involutum et positum in præsepio* (Luc.

2); quasi diceret: tanta hujus est Salvatoris charitas, ut cum Deus esset, pro nobis homo fieri voluerit: *invenietis infantem*. Tantus quoque ejus est erga paupertatem affectus, ut cum dives esset et Dominus omnium, vilibus et humilibus pannis ad instar pauperculi involvi passus sit: *pannis involutum*. Tanta demum ejus est humilitas, ut cum esset *Rex regum* a regio et cœlesti suo throno ad vile præsepium inclinari non dedignatus sit: *et positum in præsepio*. Similem in modum Innocentes pueri lymbum intrantes, Patribus non solum Messie adventum annunciant, verum et ejus virtutes eis enarrant, dicentes: Messias qui natus est in Bethlehem et pro cujus causa passi sumus, est rex mansuetus et princeps pacis; est *Pontifex sanctus, innocens, impollutus et segregatus a peccatoribus* (Heb. 7, 26); est omnium hominum sapientissimus, humilissimus et benignissimus; charitatem, patientiam, obedientiam et omnes virtutes in summo gradu possidet, earumque exercitio studiose incumbit et maxime deliciatur. Ad sanctorum Innocentium laudem dicitur, quod *in ore eorum non est inventum mendacium* (Apoc. 14). His in terris mendacium proferre non poterant hi pueri, cum nondum loquerentur; quæ ergo est ista eorum laus et commendatio? quæ illis gloria, quis honor, ex hoc quod mendacium non dixerint? In adultis loquelæ usum habentibus alicujus virtutis et pietatis est, quod ab omni abstineant mandacio; in pueris loquendi potestatem non habentibus hoc non virtutis, sed necessitatis est; cur ergo commendantur Innocentes ex hoc quod mentiti non sint; *in ore eorum non est inventum mendacium*? Respondet S. Vincentius Ferrerius, hæc verba non referri ad tempus, quo pueri in hoc mundo vivere, sed ad tempus quo in lymbo extitere; unde, inquit, licet verum sit hos pueros corporeis linguis non esse locutos, in lymbo tamen locuti sunt, et ut præcursores gratissimi, Messie virtutes delineant, easque tanta cum sinceritate enarrant, ut nullum in tot infantium verbis inventum sit mendacium. O quam pergrati hi fuere præcursores, qui ut Ss. Patres in lymbo detentos consolarentur, iis Messie adventum et virtutes narraverunt!

3. De Christo mirabilia prædixerat Isaias, dicens; *parvulus natus est nobis et filius datus est nobis, et factus est principatus super humerum ejus, et vocabitur nomen ejus admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis* (Isa. 9, 6). Similiter pueri Innocentes, lymbum ingredienti, de Christo nato mirabilia narrant et prædicant: *agnoscunt Christum, prædicant Christum*, inquit Chrysostomus, et ut ait sanctus Vincentius Ferrerius, martyrium his pueris fuit baptismus sanguinis, quo loti sunt non solum a macula peccati originalis, verum etiam ab ignorantie macula; ideoque accepto hoc baptismo, Christum perfecte noverunt et intrantes lymbum, ejus mirabilia prædicaverunt: *agnoscunt Christum, prædicant Christum*. Ille parvulus, inquit, qui est in Bethlehem, est princeps omnium regum terræ; reges Magi illum adorare, illic munera obtulere; angeli obediunt ei, illique humiliter obsequuntur; eum timet Herodes; in conspectu ejus trepidant daemones; elementa cœli et omnes creaturæ ad ejus nutum moventur; ipse est Deus et homo, qui omnia quæcumque vult, facit in cœlo et in terra. Hæc et alia de Christo mirabilia prædicantur infantibus, quæ audientes sancti Patres in admirationem rapiebantur; mirabantur super his quæ procedebant ex ore illorum puerorum, et mirum in modum gaudebant, cum parvulos hos Christi præcursores sic loquentes audiebant. Cum pastores ex Bethlehem reversi, narrabant mirabilia quæ de Christo nato audierant et viderant, omnes qui eos audiebant, mirabantur: *omnes qui audierunt, mirati sunt, et de his quæ dicta erant a pastoribus* (Luc. 2). Mirabantur qui pastores audiebant, quia de Christo mirabilia et inaudita simpliciter, absque ulla fictione, narrabant: *mirabantur, ut explicat Hugo cardinalis, et de mysterio Incarnationis, et de tanta pastorum attestatione, qui fingere inaudita nescirent, sed simplici facundia vera prædicarent*. Eodem prorsus modo mirabantur et gaudebant sancti Patres in lymbo existentes, cum audiebant pueros adventum, virtutes et mirabilia multa de Christo prædicantes: *agnoscunt Christum, prædicant Christum*. O quam pergrati et bene accepti porve-

nere in lyngo hi Christi præcursores! quale gaudium fuit sanctis illis Patribus audire, quod venerit Messias quem expectabant, eujus tot virtutes emicabant, et qui tot mirabilia operabatur! o quam jucunde talia audierunt! o quam grati fuere præcursores hi, qui talia annunciarunt! Hi autem pueri in lyngo præcursores gratissimi, *in cælo sunt etiam Sancti maxime privilegiati.*

III PARS.

Innocentes in cælo sunt Sancti privilegiati.

Omnes penitus martyres multis in cælo fruuntur privilegiis: ibi enim, ut ait D. Ambrosius, *principes sunt fidei, intercessores mundi, præcones regni, coheredes Dei* (ser. 13). Ibi, docet D. Cyprianus, *martyres cum Christo futuri sunt iudices, ibique fructum centenarium percipiunt* (ep. ad Mart.); et ut asserit S. Augustinus, *magnis in cælo honoribus præferuntur martyres* (ser. 9 in Ps. 118). Has et alias prærogativas omnibus martyribus communes, in cælo haud dubie possident Innocentes, insuper hi pueri inter martyres et inter omnes sanctos singulari privilegio donantur; ipsi namque et ut martyres in cælo agnoscuntur et honorantur, ac etiam 1. ut martyrum primitiæ; 2. ut martyrum flores; 3. ut martyrum gloria.

1. In lege vetere homines præcepto suo Deus ad fructuum suorum primitias offerendas adstrinxerat: *cum intraveris terram, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi possidendam et obtinueris terram, atque habitaveris in illa, tolles de cunctis frugibus tuis primitias et pones in cartallo, pergesque ad locum, quem Dominus Deus tuus elegerit, ut ibi invocetur nomen ejus* (Deut. 26). Ab hac lege penitus liber et immunis fuit Christus, tum quia Deus, tum quia nullam terram frugiferam possidendam accepit in hoc mundo: ipse tamen, ut ait S. Vincentius Ferrerius, hanc perfecte legem adimplevit et Patri æterno mirabiles fructuum suorum primi-

tias obtulit: martyres enim, doctores, confessores, virgines, penitentes et omnes sancti sunt fructus passionum Christi: horum autem fructuum primitiæ sunt pueri Innocentes, quos Christus Patri æterno obtulit: *primitiæ istorum fructuum*, inquit præfatus Vincentius, *fuertunt sancti Innocentes, quos Christus obtulit Deo Patri.* Certum est, Christum speciali amore dilexisse pueros: *amat Christus infantiam, quam primum suscepit. Amat Christus infantiam humilitatis magistræ, innocentie regulam, mansuetudinis formam* (S. Leo, ser. 7 de Epiph.). Specialem hunc erga pueros amorem varie testatus est Christus, tum eos ad se vocando: *sinite parvulos venire ad me*; tum asserendo ipsorum esse regnum colorum: *talium est enim regnum colorum*; tum dicendo, eos in cælo fore majores, qui in hoc mundo pueris erunt in humilitate similes: *quicumque humiliaverit se sicut parvulus iste, hic major est in regno colorum* (Matt. 18, 4). Cum ergo infantes tanto affectu Christus dilexerit, cur eos ab Herode occidi permisit? Hanc questionem movet S. Petrus Chrysologus (serm. 152), dicens: *Christus futurorum præsciis, consciis secretorum, cogitationum iudex, mentium persecutor, quare deseruit, quos sciebat querendos esse propter se, et propter se nocerat occidendos? natus rex cælestis, quare neglexit milites innocentie sue? coetaneum sibi quare neglexit exercitum? quare cunabulis suis deputatas excubias sic reliquit, ut regem solum quaesiturus hostis, totus grasseretur in militem? Ecce questionem perspicue propositam, quam ipse Chrysologus solvit, dicens, Christum hos non contempsisse pueros, imo eos sublimasse: *fratres, Christus non despexit suos milites, sed provexit.* Quomodo hos Christus provexit pueros, quos Herodis et satellitum furori exposuit? Hos ita provexit et sublimavit, ut eos primitias martyrum esse voluerit, eosque Patri æterno, ut primitias fructuum suorum obtulerit: *primitiæ istorum fructuum fuerunt sancti Innocentes, quos Christus obtulit Patri.* O magnum illorum innocentium privilegium, qui primitiæ martyrum extitere! *Magnum pariter, quia flores martyrum noscuntur.**

2. Hos pueros, non solum martyres, etiam martyrum flores vocat, et ut tales sancta veneratur Ecclesia: *salvete flores martyrum*. Hi fuere martyrum flores, quos, ut ait D. Augustinus, *quodam persecutionis pruina decocit* (ser. 3 de Innocent.). Hi fuere flores albi ratione innocentiae et purpurei ratione sanguinis, quem pro Christo effuderunt: *candore rubro splendentibus propter candidam aetatem et sanguinem passionis*, inquit idem Augustinus (ser. 8 de Sanct.). Hi tandem suavissimi odoris flores extiterunt, quos Christus nascens aeterno Patri obtulit. Plinius testatur, quod diis antiquitus pulcherrimi juncorum flores offerrebantur, ex quibus ipsi coronari solebant, eo quod, ut tradit Clemens Alexandrinus, nunquam marcescant et semper virorem conservent; pulchriores autem aeterno Patri flores hodie offert Christus, innocentes scilicet martyres, qui sunt flores suavissimum sanctitatis odorem emittentes et qui aeternum in caelo immarcescibiles conservantur. Unde merito cum venerabili Beda dicere possumus quod *paradisus habet flores suos* (ser. 8 de Sanct.): flores enim paradisi sunt sancti Innocentes, qui hodie in caelitem terra apparuerunt: *flores apparuerunt in terra nostra* (Cant. 2). Flores paradisi sunt hi pueri, qui in caelo Christi, pro cuius gloria mortui sunt, bonus odor extiterunt: *Christi bonus odor sumus* (2 Cor. 2, 15). Hi tandem Innocentes sunt flores admirandi, ex quibus Christus, quasi sertum composuit, ut illud aeterno Patri offerret. O quales flores habet paradisi, et o quam privilegiati sunt hi pueri, qui in caelo sunt flores martyrum, ac etiam gloria martyrum.

3. Hi pueri inter martyres non solum sunt primi ratione temporis, quo passi sunt, etiam ratione loci, quem occupant et sedium caelestium, ad quas a Christo sunt sublimate. Sic sentit D. Cyprianus dicens: *in ordine sanctorum hi protomartyres primum habent locum, et secretorum conscii divinorum, propinquitate familiarissima clementiam Dei nobis exorant* (Ubi sup.). Ne credatis, ait idem Cyprianus, hos pueros primas non occupare sedes: *sunt enim superni Capitolii senatores et iudices*. Nec mirum si tantam horum puerorum in

caelo gloriam esse censeat D. Cyprianus, cum Christi erga illos pueros maxima fuerit dignatio; majorque fuit Christi bonitas ad eos sublimandos, quam Herodis malitia ad eos deprimendos: *an forte minor Christi pietas, quam Herodis impietas?* inquit S. Bernardus. Sicut ergo Herodes eos in hoc mundo deprimere et quasi annihilare studuit, ita et Christus eos ad primas coelitem sedes sublimavit. Quod facile credo, cum audio Chrysologum dicentem, hos pueros fuisse gratiae martyres: *vere, vere, fratres, isti sunt gratiae martyres*. Hi non sunt martyres in rigore et ex propriis meritis; atvero ex bonitate extraordinaria Dei eorum poenas acceptantis ac si voluntarie pro Christo passi essent. Si autem hi sunt martyres gratiae et ex mera gratia, cur etiam non fatebimur Christum ex mera gratia illos ad supremas beatorum sedes sublimasse? *hi certe protomartyres primum habent locum*. Ecce quales hi fuerunt pueri in Judaea, in lybmo et in caelo: *in Judaea fuere martyres admirabiles*, qui non habebant usum linguae et Christum confessi sunt; carebant usu manuum et pro Christo decertarunt; non pollebant usu vitae et pro Christo mortui sunt: *in lybmo fuere precursores gratissimi*, qui Patribus ibi existentibus Messiae adventum annuclaverunt, virtutes nararaverunt et mirabilia praedicaverunt: *in caelo tandem sunt sancti privilegiati*, quia ibi sunt primitiae, flores et gloria martyrum. Ecce quae ad sanctorum Innocentium laudem dicenda proposueram; nunc aliquid ad nostri utilitatem dicendum superest, quod fiet duplici consideratione. *Prima consideratio* erit de justo Dei iudicio, qui Herodem reum dire punit et pueros innocentes gloriose praemiatur. In Herodem infanticidam et quantum in ipso erat, Chisticidam ita Deus deseivit, ut brevi post infanticidium tempore, febrim, tussim, dysenteriam, hydropisim, podagram, morbo pediculari, astmate et foetore intolerabili percussus, animam exhalavit, quae aeternum crucianda inferni tortoribus tradita est; pueri vero, qui pro Christo passi sunt, in universa honorantur Ecclesia et in caelo gloriose coronantur. Ecce variam Herodis et Innocentium sortem; et ecce etiam communem aliorum innocentium et persecutorum sortem. In hoc mundo just

et innocentes habentur ut omnium peripsema, æstimantur tamquam oves occisionis; eos persequuntur et opprimunt impii: brevi autem justo Dei iudicio hi pauperum, pusillorum et innocentium persecutores æternis tartari addicentur suppliciis; innocentes vero et iusti, si æquanimitè pro Dei gloria persecutiones perpessi fuerint, et si in iustitia sua steterint, in celo cum Ss. Innocentibus æternum præmiabuntur: *beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum celorum.* Timete ergo, o Innocentium persecutores; e contra gaudete, qui persecutionem patimini. *Secunda consideratio* erit de invocatione sanctorum innocentium, qui apud Deum sunt potentissimi: si enim unius sancti, unius angeli, vel etiam unius hominis iusti preces apud Deum acceptæ sunt et efficaces; quantæ virtutis et efficacæ apud Deum erunt preces Ss. Innocentium, quorum numerus est ad minus quatuordecim milium, qui omnes iusti et sancti sunt? si etiam duo ac tres in nomine Christi congregati, a Deo obtinent quiddid postulant, quid pro nobis non obtinebunt tot sancti simul congregati, si pro nobis intercedant? Certe, ut ait divus Cyprianus, hi innocentes ita apud Deum potentes sunt, ut veniam et gratiam obtineant iis etiam qui non merentur: *hi, inquit, superni Capitolii senatores et iudices nonnullis veniam obtinent immeritis* (Ubi sup.). Itaque ad eorum accurramus patrocinium, eosque sedulo invocemus et præcipue pro obtinenda peccatorum venia: quia *veniam obtinent etiam immeritis.* Dicebat Cain: *major est iniquitas mea, quam ut veniam merear* (Gen. 4, 13): multi quidem, non minus quam Cain, omni venia indigni sunt, quia gravibus, iteratis et inveteratis inquinantur criminibus. Verum o fratres, quantumvis enormia et antiquata vestra sint scelera, sperate in Domino et ad ejus impetrandam gratiam innocentes martyres invocate; enixe eos rogate, ut pro vobis apud Deum intercedant; iique vobis, licet immeritis, peccatorum vestrorum veniam, gratiam et æternam felicitatem obtinebunt. *Amen.*

DE CIRCUMCISIONE CHRISTI.

CONCIO PRIMA.

Postquam impleti sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus JESUS (Luc. 2).

In veteri Testamento circumcisio lex erat, sacramentum et ceremonia. Circumcisio *lex erat* ad cujus observationem tenebantur omnes Judei; *sacramentum erat*, cujus virtute debebatur peccatum originale (1); et *ceremonia erat*, qua Judei a Gentilibus distinguebantur. Hac quidem lege non ligabatur Christus, qui est rex et legifer noster; ad hoc sacramentum recipiendum non tenebatur Christus, qui est agnus sine macula, omniumque auctor sacramentorum; et probrosæ, necnon duræ huic ceremoniæ minime subdebatur Christus, qui ab omni peccato liber et a peccatoribus totaliter segregatus fuit; nihilominus absque ulla mora, tempore a lege præscripto circumcidi et diro hujus ceremoniæ cultro ferri voluit: *postquam impleti sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus JESUS.* Contemplerur hodie puerum Jesum inter manus ministri illum circumcidentis; ibi præsens aderat sanctus Joseph, qui amare flebat, videns quanta pateretur dilectus Filius; ibi erat et Maria, *que in panno de lino recipiebat sanguinem circumcisionis* (S. Vincen. Ferr. ser. de *Circumc.*); ibi adeamus et nos in spiritu, tantumque mysterium

(1) Circumcisio, ut ait D. Thomas (3 p. q. 63, a. 6) conferebat gratiam et erat meritoria ex opere operante tantum, idest in quantum erat fidei signum de passione Christi futura, non autem ex opere operato, idest ex virtute circumcisionis. Ex quo patet maxime differre circumcissionem a baptismo Christi quoad virtutem delendi peccatum originale. N. E.